

Тому всяке зображення завжди розраховане на тлумачення, коментування, мислене доповнення, на прочитання в ньому деякого свого живописного контексту. У цьому сенсі можна сказати, що по самій своїй структурі, за своїм образним змістом коментування живописного тексту являє собою феномен, гранично відкритий для сюжетно-змістових інтерпретацій.

Список використаних джерел:

1. Гершензон-Чегодаєва Н. М. Брейгель // Москва, 1983. – 412 с.
2. Віппер Б. Р Становлення голандського живопису XVII ст. // Москва, 1958. – 333 с.

Собкович О.С.

аспірант,

*Інститут проблем сучасного мистецтва
Національної академії мистецтв України*

ПОРТРЕТНИЙ ЖИВОПИС ПЕТРА ХОЛОДНОГО

Петро Холодний – видатний державний, громадський діяч, педагог, учений, який відіграв значну роль у розбудові української культури поч. ХХ ст. Особливе місце у його діяльності посідала й мистецька творчість, де він досяг високого професіоналізму в різних галузях мистецтва: графіці, станковому та монументальному живописі, вітражі. Його ім'я у цій царині стоїть на одному щаблі з видатними митцями того часу І. Трушем, О. Новаківським, М. Бойчуком, М. Сосенком та В. Кричевським.

Одним із жанрів до якого звертався художник і який сьогодні лишається комплексно не дослідженим є портрет. Впродовж життя Петро Іванович створив цілу низку чудових, сповнених наївності й щирості дитячих образів, спокійно-задумливих жіночих портретів, що виявляють простоту, скромність і разом з тим якусь дивовижну глибину складних переживань й мінливих настроїв та галерею портретів визначних діячів України.

Слід зазначити, що дослідження портретної спадщини художника ускладнюється обмеженою кількістю збережених творів. Так, наприклад, цікавими й вартісними з історичної точки зору могли б бути створені впродовж 1917–1921 рр. портрети визначних діячів уряду УНР, представників інтелігенції, малюванням яких Холодний зацікавився, за згадками Софії Русової, ще у Вінниці [1, с. 5]. На жаль, більшість з них вже втрачено, деякі відомі лише за репродукціями.

Збережених портретів П. Холодного у музейних збірках є невелика кількість: «Портрет дружини у блакитному» (1903) та «Портрет дівчини» (1916) у збірці Харківського художнього музею; «Портрет Зінаїди Фещенко-Чопівської» (1921) у Національному художньому музеї України м. Києва; «Портрет Михайлини Стефанович» (1923) Львівської картинної галереї.

У зв'язку з цим важливими для дослідження є твори із закордонних приватних колекцій, що, здебільшого, дають уявлення про портрети 1920-х рр. («Портрет сина Петра», 1921 р.; «Позолотник», 1921 р.; «Жіночий портрет, п. Я. Ш.», 1922; «Жінка у білій шапочці», 1925 р.) [2, с. 25] та ескізи портретів з

приватної збірки родини Холодних у Москві, які демонструють шукання автора до 1917 р.

Усі ці композиції дають можливість говорити про Петра Холодного як видатного портретиста європейського рівня, який, виступаючи тонким психологом цього жанру, вмilo передає не тільки зовнішню схожість людини, а й її духовну суть. Через індивідуальне ставлення до натури Холодний передає складну внутрішню гаму найтонших змін переживань і настроїв людини. За словами Роберта Лісовського, «його психологічний підхід до портрета разом і чисто малярський були так тісно зв'язані між собою, що це якраз надавало портретові надзвичайної вартості» [3, с. 13].

Найбільш раннім відомим нам твором є «Портрет дружини у блакитному» (1903). В цей час, як кожний початківець, особливо без професійної художньої освіти, Холодний робив свої перші кроки в ескізних замальовках найближчого оточення. Портрет демонструє вже добре володіння рисунком та композицією, хоча, Петро Іванович лише кілька років навчався в художній школі Миколи Мурашка. Бачимо тут м'яко змодельовану пластику обличчя та надзвичайно матеріальне, об'ємне ліплення складок одягу тонкими тональними переходами блакитних та синіх відтінків.

До ранніх творів належить й дивовижно ніжний і за образністю, і за колоритом акварельний портрет Інни Голошвілі (у заміжжі – Міяковської), написаний 21 лютого 1907 р. у Переяславі, що нині зберігається у її доньки Оксани Міяковської-Радиш у Нью-Йорку [4]. На нейтральному тлі прозорих акварельних градацій зображено мрійливу, спокійну молоду дівчину, яка зачаровує своєю тендітністю й разом із тим рішучістю. Ліричності образу відповідає й доцільно застосована акварельна техніка і використання делікатних, спокійних тонів. Усе це підкреслює загальний настрій моделі. В цьому портреті багато щирості, простоти і через це яскравіше виступає безпосередність та індивідуальність мистця. Бачимо тут характерне для Холодного використання простої композиції, стриманого колориту, лірико-поетичне трактування внутрішньо зосередженого образу, що зустрічатиметься й у наступних творах, зокрема «Портреті дівчини» (1916), що змальовує доньку художника Марію та більш пізньому «Портреті Зінаїди Феценко-Чопівської» (1921).

Творче обдаровання Петра Холодного київського періоду розкривають й невеличкі (15x20) ескізи портретів з приватної збірки родини Холодних. У них Холодний майстерно розподіляє акценти, добирає живописне вирішення, що точно передає загальний настрій образу й робить його виразним та завершеним. Автора не цікавить деталізація чи чітка промальовка, головне – вловити настрій, стан. Особливу цінність становить портрет сина художника. Петруся намальовано серед пронизаної сонцем зелені літніх дерев, тінь від яких відбивається на його обличчі та створює дивовижну гру барв на білій сорочці. Вдумливість, доброта і ніби легка туга сповнюють образ цього юнака. Душевний стан й сутність вдачі Петруся виражені не тільки через погляд, а й підкреслюються пейзажним фоном, що передає загальний зміст і ідею образу.

Найбільш відомим сьогодні є «Портрет Михайлини Стефанович» (1923). Про нього Микола Голубець писав: «у порівнянні з давнішими жіночими портретами нашого артиста, який з далеко кращими успіхами малював досі рішучі в характері мужеські обличчя, цей портрет вражав фінезійністю техніки, яка дала артистові змогу підкреслити в ньому той специфічно-жіночий елемент, що з лагідного обличчя «Джоконди» вглядає до нас очима кішки, м'якої й пестливої, однак не

менше непевної й небезпечної» [5, с. 13]. Вже у цьому портреті прослідковується, характерна для Холодного, чітка продуманість композиційного задуму, де «Кожному портретові надає певне тло, в якому відчувається атмосфера життя даної людини, її дух і злучена з ним ідея» [6, с. 13].

Збережені портрети розкривають зміни, які відбуваються у творчій манері автора. Від домінування реалістичної мови й пошуку кольорового та композиційного вирішення, яке б у повній мірі підкреслили стан та настрої моделі (найбільш характерно для київського періоду творчості) до впливів стилістики модерну й, пізніше, пост-імпресіонізму у творах 1920-х років. Загалом, в художньому плані у кожному портреті Холодного вгадується та основна форма, у якій послідовно та вільно вирішується певний образ. Для цього Петро Іванович застосовує відповідну техніку, доцільне виконання, що відповідає продуманому замислу. «Смак, елегантність й вірність у доборі тонів утворили правдиву портретову фактуру, відповідну для кожного образу» [7, с. 14].

Портрети Петра Холодного є талановитими творами надзвичайної глибини, що володіють секретом простоти.

Список використаних джерел:

1. Русова С. П. І Холодний // Нова хата. – Львів – 1931. – Ч. 1. – С. 5.
2. Каталог «Три покоління Холодних». – Нью-Йорк: Український Музей, 2001. – С. 25.
3. Лісовський Р. Петро Холодний (1876-1930). – Прага: Вид-во української молоді, 1932. – С. 13.
4. Інформацію надав Олесь Федорук. Власність Оксани Міяковської-Радиш (Нью-Йорк).
5. Голубець М. Холодний // Українське мистецтво. – Львів, 1926. – № 3. – С. 13.
6. Лісовський Р. Петро Холодний (1876-1930). – Прага: Вид-во української молоді, 1932. – С. 13.
7. Вороний М. Третя виставка українського пластичного мистецтва: (Враження та замітки) // Золотий гомін. – 1925. № 2/3. – С. 14.

Совгира Т.І.

аспірант,

Київський національний університет культури і мистецтв

СПЕЦИФІЧНІ ВІДМІННОСТІ МІЖ ЕСТРАДНИМ ТА ТЕЛЕВІЗІЙНИМ МИСТЕЦТВАМИ

Мистецтво естради має багато спільного з телебаченням. Це зазначає багато сучасних дослідників телевізійного та естрадного мистецтв, зокрема Всеволод Вільчек, Володимир Саппак, Анрі Вартанов, Корд Оверстріт. Вони звертають увагу на те, що естрадне мистецтво поступово переходить у телевізійний простір, поєднуючи в собі технічні прийоми телебачення. Але це перетворення призводить до виникнення низки проблем, з якими зіткаються митці цієї галузі. Тому слід з'ясувати відмінності між цими двома видами мистецтва.

Насамперед, це стосується простору сцени, який охоплює око глядача. На естраді він є об'ємним, перед глядачем постають реальні живі люди, реальні предмети, тоді як на екрані телевізора – лише зображення людей і предметів, лише поєднання світла та тіні. Звичайно, вагоме значення для глядача має те,